

РОЗДІЛ І. ЕКОНОМІКА ТА ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

*Давиденко Г.В., доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальних технологій,
директор Вінницького соціально-економічного
інституту Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6893-8869>
Натхман Є., магістрант 2-го року підготовки
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Вінницький інститут Університету Україна*

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-28-1>

**АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТА, ЗАВДАННЯ
ТА ПЕРЕВАГИ**

**ANALYSIS OF ENTERPRISE FINANCIAL STATE: OBJECTIVES, TASKS,
AND ADVANTAGES**

Анотація. У статті розглядається важливість та основні цілі проведення аналізу фінансового стану підприємства в сучасних умовах господарювання. Здійснюється характеристика цільових аспектів аналізу, включаючи визначення фінансового положення, виявлення динаміки змін, аналіз впливових факторів та прогнозування ключових тенденцій. У статті акцентується увага на тому, як вказані інструменти сприяють підвищенню фінансової стійкості та ефективності управління підприємством.

Ключові слова: фінансовий аналіз, підприємство, фінансовий стан, динаміка, впливові фактори, прогнозування, фінансова стійкість, управління, бізнес.

Abstract. This article explores the significance and primary objectives of conducting financial analysis for enterprises in contemporary business environments. The paper provides a characterization of the targeted aspects of analysis, including defining the financial position, identifying changes in dynamics, analyzing influential factors, and forecasting key trends. Emphasis is placed on how these tools contribute to improving financial stability and the efficiency of enterprise management. The article highlights the role of financial analysis in enhancing overall business performance.

Keywords: financial analysis, enterprise, financial position, dynamics, influential factors, forecasting, financial stability, management, business.

Постановка проблеми. У сучасних умовах швидкого розвитку економіки та постійних змін у бізнес-середовищі, аналіз фінансового стану підприємства стає критично важливим для забезпечення його успішності та стійкості. Зростаюча конкуренція, вплив глобальних факторів та швидкий технологічний розвиток ставлять перед підприємствами нові виклики, для ефективного вирішення яких потрібен чіткий управлінський інструментарій, аналіз фінансового стану є ключовою частиною цього інструментарію.

Незважаючи на очевидну важливість аналізу фінансового стану, багато підприємств можуть стикатися з труднощами у правильному використанні інструментів аналізу або недостатньою увагою до цього аспекту управління. Проблемою є необхідність розкриття оптимальних підходів до фінансового аналізу, які б враховували сучасні умови бізнесу та сприяли б підвищенню фінансової стійкості підприємства, також існує проблема недостатньої усвідомленості менеджменту про переваги та можливості, які надає комплексний фінансовий аналіз.

Розв'язання цієї проблеми є важливим для забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах невизначеності та мінливості середовища, а також для підтримки прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі аналізу фактичної фінансової ситуації та прогнозування ключових тенденцій.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження мети, завдань та переваг проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню завдань аналізу фінансового стану підприємства присвячені праці таких науковців як Савченко В., Кононенко Л., Назарова Г. [1], Ткаченко А.А., Подзігун Я.В., Кулик Ю.М. [2], Бегун С. [3], Шестерняк М.М., Пастернак М.В. [4], Нагорний, П., Базюк, Д. [5], Ткаченко А.А., Подзігун Я.В., Кулик Ю.М. [6] та інших. Хоча питання переваг використання фінансового аналізу в діяльності підприємств є недостатньо дослідженими.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий стан відображає фінансову ситуацію або стійкість підприємства. Це поняття включає в себе ряд фінансових параметрів, які дозволяють оцінити економічну діяльність та здатність виконати фінансові зобов'язання. Його оцінку слід проводити не лише на підставі балансу, а також використовуючи всі форми бухгалтерської і статистичної звітності та фінансові документи.

Положення підприємства в сфері фінансів в значній мірі визначає його конкурентоспроможність і потенціал у справах співпраці, оцінює, наскільки гарантовані економічні, зокрема фінансові, інтереси підприємства та його партнерів. Фінансовий стан підприємства формується у процесі його взаємовідносин з постачальниками, покупцями, податковими органами, банками та іншими партнерами. Від можливості його поліпшення залежать їх економічні перспективи [1].

Фінансова стабільність підприємства стає питанням виживання підприємства, оскільки банкрутство підприємства в ринкових умовах є ймовірним результатом

господарської діяльності разом із іншими можливостями. У зв'язку з цим зростає роль і значення аналізу фінансового стану як для самого підприємства, так і для його різноманітних партнерів. Важливо виявляти причини різких змін, щоб зберігалась можливість прогнозувати подальший розвиток подій та своєчасно запобігати чи послаблювати небажані тенденції [2].

Важливим проявом фінансового стану підприємства є його платоспроможність, під якою мається на увазі здатність своєчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників відповідно до угод, повертати кредити, здійснювати оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет.

Результати комплексного аналізу фінансового стану повинні дозволити практично в реальному масштабі часу приймати рішення щодо усунення негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Саме за допомогою систематичного фінансово-економічного аналізу можна перейти до розробки ефективної системи планування та прогнозування, рейтингової оцінки фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємства, що є основою антикризового управління. Тому керівники підприємств разом із економістами, фінансистами, бухгалтерами, аудиторами повинні впроваджувати на підприємствах систему комплексного аналізу фінансового стану як найважливішого елемента антикризового управління, відстежувати параметри та визначати тенденції розвитку, розробляти узагальнений прогноз [1]. Метою аналізу фінансового стану підприємства є отримання комплексного уявлення про його фінансову діяльність з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Головним завданням аналізу є дослідження різних аспектів фінансів підприємства для визначення його фінансової стійкості, ефективності управління та можливостей для стратегічного розвитку.

Аналіз фінансового стану підприємства – це систематичний та комплексний підхід до оцінки його фінансової діяльності, спрямований на досягнення таких стратегічних завдань [1]:

1. Визначення фінансового положення. Одним з ключових завдань аналізу є з'ясування поточного стану фінансів підприємства. Це включає в себе ретельний розгляд балансу, звітів про прибутки та збитки, грошових потоків та інших фінансових звітів. Оцінка активів, пасивів, власного капіталу, оборотного та необоротного капіталу дозволяє зрозуміти, наскільки ефективним є управління фінансовими ресурсами підприємства.

2. Виявлення змін фінансового стану в динаміці. Аналіз розвитку фінансів відбувається на основі порівняння даних за різні періоди часу. Це дозволяє виявляти тенденції, зростання чи спадання обсягів активів, заборгованості, прибутковості та інших фінансових показників. Зміни в динаміці допомагають ідентифікувати проблемні або успішні аспекти фінансової діяльності.

3. Виявлення основних факторів, що викликають зміни в фінансовому стані. Аналіз не обмежується лише виявленням змін, а й спрямований на визначення причин, які стоять за цими змінами. Це можуть бути економічні, фінансові, а також

внутрішні та зовнішні фактори. Розуміння цих причин допомагає розробити ефективні стратегії управління фінансами.

4. Прогноз основних тенденцій фінансового стану. Основна мета аналізу – це не лише виявлення поточного стану, а й прогноз майбутнього. Це включає в себе розгляд можливих ризиків, визначення можливостей для зростання та розробки стратегій для управління фінансовими ресурсами відповідно до змін у бізнес-середовищі.

Такий аналіз варто проводити періодично, оскільки фінансовий стан підприємства постійно змінюється в умовах ринкової конкуренції та зовнішніх впливів. Здатність ефективно виконувати аналіз та приймати рішення на його основі є ключовою для успішного управління підприємством.

Фінансовий стан підприємства – це широке поняття, яке характеризує різні сфери діяльності підприємства. Для його характеристики Бегун С. [3] пропонує використовувати ряд критеріїв (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії характеристики фінансового стану підприємства [3]

Критерій	Зміст критерію
Фінансова стійкість підприємства	Становище його фінансових ресурсів, їхній розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі збільшення прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах припустимого ризику
Платоспроможність	Спроможність підприємства погашати свої зобов'язання
Кредитоспроможність	Здатність отримати кредити та вчасно їх погасити за рахунок власних коштів та інших фінансових ресурсів
Прибутковість	Спроможність підприємства внаслідок свого функціонування генерувати позитивний результат, тобто перевищення отриманого доходу над понесеними витратами
Оптимальний розподіл прибутку	Розподіл прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових відрахувань
Рациональне розміщення коштів в основні й оборотні засоби (власні і позикові)	Уникнення відволікання грошей у запаси невикористовуваного підприємством устаткування, наднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, витрат виробництва у дебіторську заборгованість, інші позапланові й непродуктивні витрат
Достатність власних фінансових ресурсів	Наявність власних фінансових ресурсів не нижче мінімального необхідного рівня для функціонування виробничого процесу і процесу реалізації продукції

У фаховій літературі існують різноманітні теоретичні підходи до визначення сутності фінансового стану підприємства. Шестерняк М. М., Пастернак М.В. [4] виділяють три основні підходи:

1.Балансовий підхід. Відповідно до цього підходу, фінансовий стан визначається на основі балансової звітності підприємства. Стабільність фінансового

стану вважається досягнутою, якщо рівність (Активи = Зобов'язання + Власний капітал) зберігається.

2. Поточковий підхід. Цей підхід акцентує на генерації та розподілі фінансових потоків підприємства. Оцінка фінансового стану ґрунтується на грошових потоках, включаючи прибуток, збитки та грошові потоки від операційної та інвестиційної діяльності.

3. Портфельний підхід. Цей підхід розглядає фінансовий стан як співвідношення різних видів активів та зобов'язань у портфелі підприємства [4].

Як зазначають А. А. Ткаченко, Я. В. Подзігун, Ю. М. Кулик «Фінансовий стан напряду залежить від результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. У фінансовому стані відображаються у вартісній формі загальні результати роботи фінансово-господарської діяльності, в тому числі показники з управління фінансовими ресурсами, тобто фінансові роботи»[5].

Перевагами проведення фінансового аналізу підприємств є:

- Підвищення фінансової стійкості підприємства: аналіз допомагає ідентифікувати можливі ризики та забезпечити підприємство фінансовою стійкістю в умовах нестабільного середовища.

- Ефективніше управління: інформація, отримана в результаті аналізу, дозволяє керівникам приймати обґрунтовані рішення для оптимізації фінансових процесів.

- Стимулювання стратегічного розвитку: аналіз надає підґрунтя для розробки стратегій розвитку та вдосконалення фінансових показників підприємства.

- Підвищення привабливості для інвесторів: інвестори довіряють підприємствам, які можуть представити чітку та стабільну фінансову картину.

Аналіз фінансового стану стає необхідною складовою для досягнення успіху та довгострокової стійкості підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища

Висновки. Таким чином, аналіз фінансового стану стає ключовим інструментом для вчасного виявлення та ефективного вирішення фінансових недоліків на підприємстві. Основна ідея полягає в тому, що оперативна реакція на виявлені проблеми дозволяє підприємству уникати серйозних фінансових труднощів та підтримує його платоспроможність.

Крім того, визначено, що аналіз фінансового стану виявляє потенційні резерви для поліпшення фінансів підприємства. Це може включати в себе раціоналізацію витрат, оптимізацію фінансових процесів та розвиток стратегій, спрямованих на підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Все це сприяє покращенню загального фінансового здоров'я підприємства в умовах динамічного бізнес-середовища.

Список використаних джерел

1. Савченко В., Кононенко Л., Назарова Г. Використання методів фінансового аналізу при виконанні аудиторських процедур. *Економіка та суспільство*, № 52, 2023. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2552>

2. Ткаченко А.А., Подзігун Я.В., Кулик Ю.М. Удосконалення аналізу фінансового стану на українських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/206258>
3. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/775>
4. Шестерняк М.М., Пастернак М.В. До питання оцінки фінансового стану. *The 8th International scientific and practical conference "Distance learning in universities and modern problems"* (November 07-10, 2023) Budapest, Hungary. International Science Group. 2023. P. 75-79
5. Ткаченко А.А., Подзігун Я.В., Кулик Ю.М. Удосконалення аналізу фінансового стану на українських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1646/1/7.pdf>
6. Нагорний П., Базюк, Д. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. №1. 2023 (01). С. 44-49.
7. Швед В.В., Омельченко О.В., Штифлюк В.В. Про деякі питання оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. №68. 2022. С. 145-150 URL: <https://doi.org/10.32782/infrastructure68-25>

Лігоненко Л.О., доктор економічних наук,
професор, професор кафедри бізнес-економіки
та підприємництва Київський національний
економічний університет ім. В.Гетьмана
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5597-5487>
Потієнко О.В., аспірант кафедри бізнес-
економіки та підприємництва
Київський національний економічний
університет ім. В.Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4941-6766>

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-28-2>

ДІАГНОСТУВАННЯ КЛІЄНТОЦЕНТРИЧНОСТІ БІЗНЕСУ : ЗМІСТ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОВЕДЕННЯ

BUSINESS CUSTOMER-CENTEREDNESS DIAGNOSTIC: CONTENT AND TOOLS FOR CONDUCTING.

Анотація. Систематизація теоретико-методичних засад діагностування клієнтоцентричності є актуальним науковим завданням, враховуючи важливість переходу до клієнтоцентричної моделі бізнесу. В статті розкрито зміст та задачі